

مشاغل و مناصب ارمنه جلفای اصفهان در دوره صفویه و قاجاریه

قصبه جلفا در ساحل جنوبی زاینده رود اصفهان بفرمان شاه عباس اول برای سکونت ارمنه‌ای که در سال ۱۰۱۳ هجری از ارمنستان به اصفهان کوچ داده شده بودند اختصاص داده شد و بر جمعیت آن بتدریج افزوده شد زیرا گروهی از عیسویان دیگر ایران هم از هرقه بحکم اشتراک مذهب در جلفا که شهر کوچکی شده بود منزل گزیدند شاه عباس برای ارمنه جلفا حقوق و امتیازات خاص قائل شده بود چنانکه می‌توانستند برخلاف سایر عیسویان با آزادی خانه‌مملک و هر چه بخواهند خریداری کنند و برای خود حاکم وقاضی و کلانتر ارمنی انتخاب کنند و در اجرای مراسم و تشریفات دینی خود آزادی تام داشتند.

شاه فرمان داده بود که هیچ مسلمانی در جلفا منزل نکند و هر گاه یکی از مسلمانان نسبت به افراد ارمنی بد رفتاری کند او را بسختی کیفر دهند و همچنین اجازه داده بود که ارمنیان جلفا اعم از زن یا مرد مانند ایرانیان لباس بپوشند و سران آنها مانند بزرگان واعیان ایرانی در اسب سواری خود زین و لگام زرین و سیمین بکار برند در ماه شوال ۱۰۲۸ هجری شاه عباس تمام زمینهای کنار زاینده رود را که ارمنه جلفا در آنجا برای خود خانه ساخته بودند و ملک شخصی وی بود بموجب فرمانی بآنها بخشید و برای جلب خاطر ارمنه جلفا و عیسویان دیگر که در پایتخت او بسر میبردند و نیز بملاحظات سیاست خارجی خود در سال ۱۰۲۳ هجری قمری بساختن کلیسای بزرگی

در جلفا برای آرامنه و پیروان دین عیسی همت گماشت ، در پرتو این آزادی و رفاه و آسایشی که برای آرامنه موجود شد جلفا تدریجاً بسط و توسعه یافت و بصورت شهر کوچک زیبایی درآمد . خانه های زیبا و باغهای بزرگ میوه مخصوصاً تاکستانهای وسیع پیدا کرد و کلیساها و برجهای ناقوس در گوشه و کنار آن بنا گردید. هم اکنون در جلفا سیزده کلیسای تاریخی وجود دارد که بعضی از آنها مانند کلیسای بیدخم (بیت اللحم) از دوره شاه عباس اول و کلیسای وانک از دوره شاه عباس دوم از شاهکار های هنری اصفهان بشمار میروند و داخل آنها عموماً زرنگار و با تابلوهای بزرگ نقاشی و صفحات عالی گچ بری و از اره های کاشیکاری آراسته شده است . بانی ساختمان کلیساها و اسقف ها و کشیشان بزرگ و کلاترها و اشخاص سرشناس در رواقها و ایوانها و محوطه های کلیساها مدفون شده اند و بر مزار آنها سنگهای یکپارچه مرمری و پارسی دارای کتیبه و آراپشهای گل و بوته قرار داده اند . قبرستان قدیمی جلفا در جنوب آن و در دامنه کوه صفا ، قرار دارد هزاران قبر با تخته سنگهای یکپارچه منظره مخصوص باین قبرستان مسیحیهای اصفهان داده است . بسیاری از قبور دارای خط و نقوش برجسته است و مشاغل و مناصب در گذشتگان ارمنی در قرن ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ میلادی از مطالعه این نقوش و خطوط معلوم میشود .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

یکی از آرامنه هنرمند جلفا بنام آبراهام گورگنیان در سالهای اخیر دست بکار جالبی زده و بتشویق هیئت خلیفه گری جلفا و یکی از دانشمندان و مطلعین معاصر ارمنی بنام هانانیان که در سال ۱۳۴۰ شمسی در گذشت مجموعه ای از نقوش سنگهای قبور آرامنه و کتیبه های آنها بزبان ارمنی فراهم آورده است که در یکی از اطاقهای جنب سردر کلیسای وانک در معرض تماشای سیاحان قرار دارد . نگارنده این مقاله تعدادی از آنها را برای درج در این مجله یادداشت نمود و از مطالعه آنها حدود پنجاه شغل و منصب که آرامنه به آنها اشتغال داشته اند استخراج نمود . مشاغل و مناصبی که از مطالعه کتیبه های سنگهای قبور بدست آمد بشرح زیر است :

ریخته گری ، کچ بری ، زرگری ، کوهبری ، ساعت سازی ، بازرگانی ،
 بافندگی ، جولائی ، پالان دوزی ، قالی بافی ، باغبانی ، چکمه دوزی ، کدخدائی ،
 چینه کشی ، تربیت اسب ، امور چاپ : نوازندگی ، خیاطی ، حلاجی ، دباغی ، سمور
 دوزی ، قصابی ، غربال سازی ، شمعی ، سلمانی ، فانوائی ، نجاری ، کفاشی ، نقاشی
 مینیاتور سازی ، قافله سالاری ، ناخدائی ، پزشکی ، جراحی ، پزشک دربار ، مورخ
 دبیر ، مترجم ، کلاوتر ، سنگ تراشی ، شیشه بری ، آهنگری ، اسلحه سازی ، آینه
 سازی ، مسگری ، بنائی ، توپچی گری ، سربازی ، کلاه دوزی .

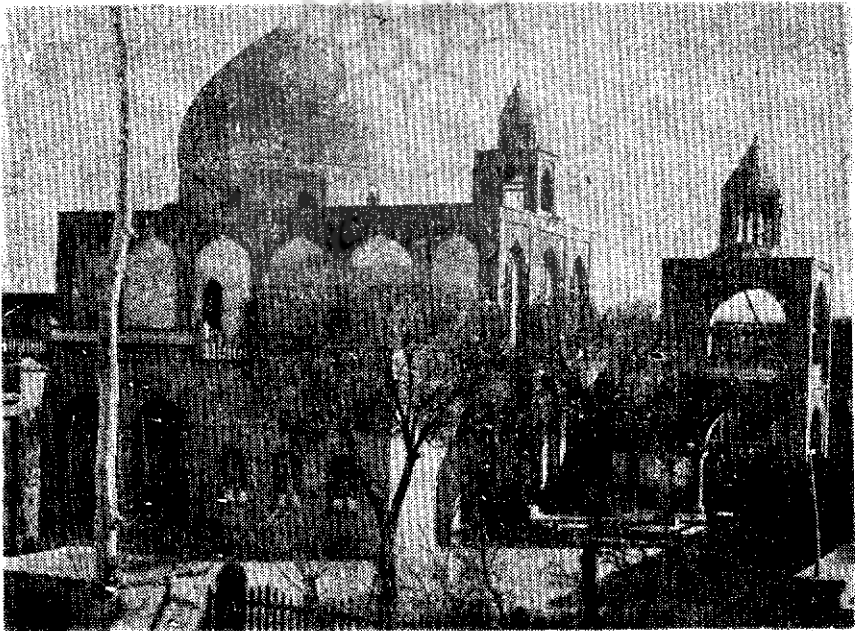
واینک عین کتیبهها و تاریخ آنها ذکر میشود :

ماراهه مگردوم نقاشباشی مدفون در کلیسا میناس تاریخ وفات ۱۶۹۵

ماروت تاجر مدفون در قبرستان آرامنه جلقا تاریخ وفات ۱۶۵۴

امیروم قافله سالار مدفون در قبرستان آرامنه جلقا تاریخ وفات ۱۶۴۶

فرانگول آغازار ناخدا مدفون در کلیسا بیدخم تاریخ وفات ۱۷۱۱

کلیسای مشهور وانک در جلقای اصفهان از بناهای دوره شاه عباس دوم

سرکیس ها کوپ پزشکی دربار مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ

فوت ۱۷۲۰

مریم جراح مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۶۵

هاراطون کشیش هوانیان مورخ تاریخ جلفا مدفون در قبرستان ارامنه جلفا

تاریخ وفات ۱۸۷۱

بیدروس گریگور حلاج مدفون در کلیسای مریم تاریخ وفات ۱۸۰۱

میرزا آبراهام سمور دوزمدفون در کلیسای بیدخم تاریخ وفات ۱۷۸۰

یانوس قصاب مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۲۱

پارسیق خداوردی غربال ساز مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ

وفات ۱۸۱۸

قاراداش استیفن شماع مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۴۴

سیمون باغومی سلمانی مدفون در کلیسای مریم تاریخ وفات ۱۸۰۱

زاکاریا گالوس خباز مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۳۹

اوجاق نجار مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۱۵

هاراطون آودیس کفاش مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۴۷

راهب و پیشوای کلیسای خاچاطور کیسارانی مؤسس چاپخانه ارامنه در

ایران مدفون در کلیسای وانک تاریخ وفات ۱۶۴۶

خلیفه داوید که با جمع آوری اعانه از اهالی اقدام به تجدید ساختمان کلیسای

نموده است ، مدفون در کلیسای وانک تاریخ وفات ۱۶۸۳

خلیفه موسس که در سال ۱۷۰۶ اقدام به کاشیکاریهای اطراف کلیسای نموده

است و در سال ۱۷۲۵ وفات کرده و در کلیسای وانک مدفون است .

زادور کلامدوز مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ فوت ۱۶۸۱

هانائی وارطان خیاط مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۳۶

زادور شاه میری نوازنده مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ فوت ۱۷۳۱

خواجه آوديك مؤسس نمازخانه مریم مدفون در کلیسای مریم تاریخ
وفات ۱۶۳۹

میراک آقا تاجر معروف مدفون در کلیسا مریم تاریخ وفات ۱۷۰۸
کشیش آسادور چاپ کننده مدفون در قبرستان آرامنه جلفا تاریخ وفات ۱۶۹۵
خواجه بیدروس ولی جانیان مؤسس کلیسا بیدخم مدفون در کلیسا بیدخم
تاریخ وفات ۱۶۴۹

نیکقوس هاراطون نقده دوز مدفون در قبرستان آرامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۴۱
رودلف اهل سویس ساعت ساز
تئودور میرانویچ سفیر لهستان در اصفهان مدفون در قبرستان آرامنه جلفا
تاریخ وفات ۱۶۸۶

ویهلم لوکینسن ولیکن مدیر کمپانی هلندی هند شرقی مدفون در قبرستان
آرامنه جلفا تاریخ وفات ۱۶۶۵

گالوست اواساپ چینه کش مدفون در قبرستان آرامنه جلفا تاریخ وفات ۱۶۵۱
سهاک مریمی اسب مدفون در قبرستان آرامنه جلفا تاریخ وفات ۱۶۹۱
زادور گینس جولامد فون در قبرستان آرامنه جلفا تاریخ وفات ۱۸۱۱

دانیل اندریاس بالان دوز مدفون در قبرستان آرامنه جلفا تاریخ وفات ۱۸۱۴
مغازاند دختر رئیس قو کاس قالی باف مدفون در سواران فریدن تاریخ وفات ۱۸۸۷
گورکهاکوپ باغبان مدفون در قبرستان آرامنه جلفا تاریخ وفات ۱۸۳۴

یرسی سیمه زن ماردیروس چکمه دور مدفون در کلیسا مریم تاریخ وفات ۱۷۵۱
هاراطون دانیل زنگرز مدفون در قبرستان آرامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۴۳
میراگوس آودی کدخدا مدفون در نمازگورد فریدن تاریخ وفات ۱۸۲۹
ابراهیم قاراچولای ریخته گر مدفون در قبرستان آرامنه جلفا تاریخ

- گلستان هواساپ کج برمدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۴۱
 شاه نظر کوه برمدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۶۸۵
 سه‌پاک آقازاری ساعت ساز دربار مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ
 وفات ۱۷۳۳
- مارکار هوسپ تاجر هند مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۰۴
 مراد مرادیان تاجر بافنده طاقه شال کشمیری مدفون در کلیسا مریم تاریخ
 وفات ۱۸۱۰
- رستم خان برادرزاده منوچهر خان معتمدالدوله سرباز مدفون در کلیسا
 وانک تاریخ وفات ۱۸۴۳
- هاروطون مارکار سنگ تراش مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ
 وفات ۱۸۰۰
- هوانس مالوس شیشه برمدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۸۴۵
 قازار طه‌هاز آهن‌گرو اسلحه‌ساز مدفون در قرقرن فریدن تاریخ وفات ۱۷۷۱
 ماردیروس یارسیق آینه ساز مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ
 وفات ۱۸۵۹
- مناسان چامبوریان مسگر مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۸۸۳
 هاراطون کریگور بنامدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات ۱۷۴۵
 مگردیج ظه‌راب مینیاتور ساز مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات
 قرن ۱۸
- مگردوم ایواز توبچی مدفون در قبرستان ارامنه جلفا تاریخ وفات عصر فتح‌علیشاه